

I.

II.

III. Czy kołtuństwo jest chore na długowieczność? – na podstawie dramatu *Moralność pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej

a. 1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

Uczeń definiuje pojęcia: dulszczyzna, kołtuństwo, tragifarsa.

ii. b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić zachowanie bohaterów,
- określić ich cechy charakteru, usposobienia i umysłu,
- stworzyć portret psychologiczny bohaterów dramatu *Moralność pani Dulskiej*,
- porównać ich sposób zachowania,
- zredagować charakterystykę porównawczą bohaterów,
- zilustrować sposób zachowania bohaterów cytatem.

b. 2. Metoda i forma pracy

Ćwiczenia analityczne z tekstem *Moralność pani Dulskiej*, dyskusja, nauczanie sytuacyjne

c. 3. Środki dydaktyczne

Egzemplarze dramatu Gabrieli Zapolskiej *Moralność pani Dulskiej*

d. 4. Przebieg lekcji

i. a) Faza przygotowawcza

Krytyka dulszczyzny osi programową tragifarsy Gabrieli Zapolskiej.

ii. b) Faza realizacyjna

1. Zawiązanie konfliktu: sprawa Hanki i Zbyszka oraz stosunek Dulskiej do problemu.
2. Kolejne akty zawierają jedynie rozwiązanie konfliktu – ujawnienie cech charakteru bohaterów w określonych sytuacjach życiowych:
 - samozadowolenie Dulskiej zestawione z tragedią Hanki,
 - efekt wychowania dzieci: cynizm Zbyszka, trywialność Hesi, nieporadność i naiwność Meli,

- jawna przewrotność Juliasiewiczowej,
- tragikomiczne zachowanie ojca – Felicjana Dulskiego, stłamszonego w życiu rodzinnym przez zaborczą żonę; jedyne zdanie wychodzące z jego ust w sztuce: „A niech was wszyscy diabli” odsłania degradację jego męskiej roli, a być może wygodne odsunięcie się od wszystkiego,
- stosunek Dulskiej do umierającego męża:
 - scena maligny – gorączki Dulskiego: wzruszająca, tragiczna i prawdziwa,
 - powrót do młodości,
 - uświadomienie sobie pustki życia,
- tragikomiczne zachowanie Zbyszka, który jest jedną z osób demaskujących istotę dulszczyzny:
- snobizujący się „mieczyk kawiarniany” ma potrzebę „wymiany myśli”, szermuje postępowymi teoriami zawierającymi krytykę kołtunerii oraz aprobatę dla socjalizmu (akt I, scena 11), jego bunt jest bierny, tym bardziej że Zbyszko zdaje sobie sprawę z fatalizmu kołtuństwa, które nie pozwala się przed nim uchronić,
- kontrast:
 - wrzaskliwość Dulskiej – senny, ciemny poranek jesienny,
 - Dulski – Zbyszko,
 - Mela – Hesja,
 - Dulski – mąż.

3. Stylizacja językowa.

4. Cóż takiego jest zatem w Anieli Dulskiej, że funkcjonuje w literaturze jako postać charakterystyczna?

Wydaje się, że Zapolskiej udało się stworzyć nie tylko charakter, ale i typ ludzki, postać niejako modelową, pod względem zachowania czy reakcji na wydarzenia. Aniela Dulski to uosobienie fizycznego zdrowia zapewniającego prężność i bezwzględność postępowania (scena z lokatorką), postać maskująca brak zaufania do nowości („futurał konserwatyzmu - zagarnąć dla siebie).

iii. c) Faza podsumowująca

Na czym zatem polega istota dulszczyzny i kołtuństwa?

Odpowiedzią na tak postawione pytanie mogą być słowa Dulskiej wypowiedziane do lokatorki: „Moja pani! Na to mamy cztery ściany i sufit, aby brudy swoje prac w domu i aby nikt o nich nie wiedział”.

„Brudy prac we własnym domu” – oto kwintesencja dulszczyzny.

e. 5. Bibliografia

G. Zapolska, *Moralność pani Dulskiej*, oprac. Tomasz Weiss, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1986.

f. 6. Załączniki

brak

g. 7. Czas trwania lekcji

45 minut

h. 7. Uwagi do scenariusza

Scenariusz lekcji dla klasy II; cykl dwóch lekcji poświęconych analizie *Moralności pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej.